

Örebro 2020-04-29

YTTRANDE

Dnr 2020-05 AG/JH

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Handläggare: Anna Gabrielsson

Idéburen välfärd (SOU 2019:56)

Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning, DHB, är en föräldraorganisation som startade 1949 och aktivt arbetar för att våra målgrupper ska vara delaktiga, jämlika samt ha inflytande i ett tillgängligt samhälle. Även barn med ytterligare funktionsnedsättningar är en viktig grupp inom vår organisation. Grunden för våra ställningstaganden är våra samlade erfarenheter i förbundet. Viktiga dokument för vårt arbete är *Barnkonventionen* och *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. Vårt arbete utgår även från Sveriges språklag, som ger svenskt teckenspråk ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken.

Riksförbundet DHB ställer sig positiva till utredningens förslag om en definition av idéburen aktör och idéburet, offentligt partnerskap. Vi ser de svårigheter som skulle föreligga i ett lagstiftningsarbete om IOP och ställer oss därför bakom utredningens förslag.

Sammanfattning

Riksförbundet DHB kan se att det finns en samhällsnytta med en tydlig definition av begreppet idéburen aktör och välkomnar därför utredningen. Vårt förbund är positiva till att med en tydlig definition, finns nu också andra förutsättningar för en lagstiftning som gäller ideella föreningar. Även om vi ställer oss bakom utredningens förslag att inte lagstifta om IOP ser vi risker med att det kan finnas de som avstår från att ingå IOP med tanke på den svårighet det kan innebära att bygga samarbeten med en hög grad av tillit istället för avtal.

Det kommer att bli intressant att följa utvecklingen av både omfattningen och karaktären på framtida IOP om utredningens förslag genomförs.

5 Förslag till en tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden

5.1 Definitioner i svensk lagstiftning med anknytning till idéburna aktörer

Riksförbundet DHB kan se att det finns en samhällsnytta med en tydlig definition av begreppet idéburen aktör och välkomnar därför utredningen. Behovet av en definition finns, men löses nu i respektive lagstiftning, precis som utredningen tar upp. Ett sätt som tidigare har nämnts och som nu föreslås är att lösa det med ett föreningsregister för idéburna aktörer, liknande det som finns i Finland. Det finns många fördelar med en tydlighet för begreppet idéburen aktör/ideell förening, icke minst vad gäller lagstiftning. Det har varit en länge pågående diskussion, och hur vi ska se på en idéburen aktör har vid flera tillfällen varit föremål för utredning i Sverige. Senaste utredningen var 2007 då Erik Nerep fick uppdrag av regeringen att se över frågan¹. Detta ledda dock inte till någon förändring.

En förening som uppfyller vissa krav vad gäller styrelse och stadgar blir enligt svensk associationsrätt en juridisk person med egen rättskapacitet, dock finns det utöver detta ingen egen reglering för ideella föreningar. Ideella föreningars roll utvecklas och förändras, liksom det samhälle som vi verkar i, vilket innebär att det kan vara svårt som ideell organisation att överblicka rättsliga konsekvenser. Analogier med annan lagstiftning kan göras, t ex med lagen om ekonomiska föreningar, men det bör göras med försiktighet.

Vi har inget att invända mot de kriterier som utredningen föreslår om idéburet syfte, offentliga uppdrag och att ingen överföring av värden får göras till andra verksamheter eller forskning. Vårt förbund är positiva till att med en tydlig definition finns nu andra förutsättningar för en lagstiftning som gäller ideella föreningar.

5.4 Bedömningar och förslag

5.4.1 Eventuella brister i nuvarande associationsrättsliga regleringar

¹ Kartläggningar av ideella föreningars rättsliga villkor, Nerep, IJ2007/209/D

Utredningen för ett resonemang om att det inte anses finnas behov av att föreslå förändringar i nuvarande associationsrätt då det inte bedöms attraktivt ur främst ett ekonomiskt perspektiv. Så kan det förvisso förhålla sig, men med en tydlig definition av idéburna organisationer kan den användas när det finns behov av regleringar i framtiden, men även av frågor av icke ekonomisk karaktär. Idag är det organisationens stadgar som styr hur flera frågor avgörs, och det kan i många fall finnas behov av stöd i vad som gäller när stadgar är oklara eller saknar reglering. Här kan en definition underlätta för en fortsatt utveckling av vad som ska gälla för en idéburen aktör, t ex genom en tydligare praxis.

7.4 Bör IOP regleras i lag?

Utredningen för fram argument varför det inte finns någon vinst med att reglera IOP i lagstiftning, och vi är medvetna om den inbyggda komplexitet som finns i ett samarbete med en ideell organisation. Den ideella sektorns villkor är väsensskilda från de privata och offentliga sektorernas och vi är därför eniga med utredningen om att de idéburna aktörernas särart måste särbehandlas. Dock ser vi risker med att det kan finnas de som avstår från att ingå IOP med tanke på den svårighet som det kan innebära att bygga samarbeten med en hög grad av tillit istället för avtal. Det kommer att bli intressant att följa utvecklingen av IOP om utredningens förslag genomförs.

Ideella organisationer har förmågor och kompetenser som är unika, just därför att de kommer ur ett ideellt engagemang. Vi har följt diskussionen om att det finns en risk att idéburna aktörer kan förlora sin roll som röstbärare för sina målgrupper genom att ingå IOP, och därmed uppleva en delad och försvagad roll. Det finns en sådan risk, men att den risken finns, kan förhoppningsvis leda till en utveckling hos organisationer att arbeta med etiska och värdegrundsfrågor i den omfattning som behövs för att de ska känna sig trygga i att ingå IOP.

Dag som ovan

Jan Höglund

Ordförande Riksförbundet DHB

